

כלי מחקר זה נלקח מתוך מאגר כלי המחקר של קרן שלם התומכת במחקר שמטרתו שיפור איכות החיים של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית והסובבים אותם.

כל המעוניין להשתמש באחד מכלי מחקר מתבקש לפנות לחוקר שערך את המחקר הרלבנטי ולוודא את אישור השימוש בכלי מבחינת זכויות יוצרים.

שם הכלי: שאלון עמדות כלפי שילוב במסגרת צבאית

פותח בשנת: לא צויין, על ידי: לא צויין

תורגם לעברית בשנת: לא צויין על ידי: לא צויין

1	מטרת הכלי	לבחון את החוויה האישית של בוגרים עם מש"ה המשתתפים בתכנית "שווים במדים".
2	סוג כלי המחקר	ראיון חצי מובנה.
3	אוכלוסיית היעד	במחקר של ורנר (2015) בוגרים עם מש"ה המשתתפים בתכנית "שווים במדים".
4	אופי הדיווח	ניתוח איכותני של תמליל הראיון.
5	מבנה הכלי	הראיון מבוסס על שאלות מנחות, אשר מאפשרות מקום לשאלות המשך שאינן מופיעות במדריך, על מנת לאפשר למראיינים להעלות דברים נוספים.
6	סוג סולם המדידה	ניתוח הנתונים נעשה שימוש בניתוח נתונים תימטי (Braun & Clarke, 2006) בשיטה של בניית קטגוריות המושתת על תהליך של קידוד פתוח שהינו אינדוקטיבי ומטרתו לאתר את הנושאים העולים מתוך הנתונים שנאספו כפי שבוטאו על ידי המשתתפים, ואינו מושפע משאלות המחקר. הנתונים קודדו בשלבים על פי הגישה של ה"תיאוריה המעוגנת בשדה" (Strauss & Corbin, 1990). לפיכך, תהליך ניתוח הנתונים כלל ארבעה שלבים מרכזיים: (1) ניתוח ראשוני: בשלב זה שתי חוקרות קראו כל תמלול ראיון בנפרד מספר פעמים ואיתרו בו תמות, נושאים שחזרו על עצמם וניתן היה לאפיין ולשיים אותם (גבתון, 2001). עבור כל ראיון החוקרות בנו קובץ ניתוח שכלל את הקטגוריות המרכזיות ופירוטן, קרי כל המשפטים ויחידות התוכן השייכות לקטגוריה. (2) השלב הממפה: שלב זה מתייחס לשילוב בין הקטגוריות שאותרו בניתוח הראשוני על ידי יצירת קשרים בין הקטגוריות על ציר אופקי ובין קטגוריות לתת קטגוריות/קודים על ציר אנכי (שקדי, 2003). בשלב זה, הקטגוריות שזוהו קובצו יחד לפי הקשרים שאותרו לתימה שהיא למעשה קטגוריה מרכזית הקושרת אליה מספר תתי קטגוריות. בנוסף, בשלב זה נבדקו נקודות דמיון ושוני בתוך כל אחת מקבוצות המחקר בין האינפורמנטים השונים, קרי בין חיילים עם מוגבלות שכלית, בין בני משפחה ובין מפקדים. (3) ניתוח ממוקד: בהתבסס על השלבים הקודמים, שלב זה אופיין במיקוד וביצירת היררכיה בין

הקטגוריות וחיבורן לקו סיפורי על ידי התמקדות בתימות המרכזיות ובקטגוריות הנלוות לכל תימה (שקדי, 2003) (4) ניתוח תיאורטי: בשלב זה המטרה הייתה לבנות תיאורים והסברים מושגיים- תיאורטיים של התופעה הנחקרת (שקדי, 2003), תוך יצירת מבנה תיאורטי באמצעות התימות והקטגוריות, קישור לספרות המחקרית ולתיאוריה (גבתון, 2001).		
שאלות פתוחות.	סוג הפריטים בכלי	7
הראיונות הועברו בנקודות זמן שונות, כאשר בכל ראיון נשאלו שאלות שונות: ראיון עם בוגרים בשלב קורס ההכנה: 11 שאלות. ראיון עם בוגרים בשלב ההתנדבות: 9-13 שאלות, כתלות בהיות ראיון זה ראשון או שני. ראיון עם בוגרים בשלב השירות הצבאי: 13 שאלות. ראיון עם בוגרים אשר עומדים לסיים את השירות הצבאי: 7 שאלות. ראיון עם בורים לאחר סיום השירות הצבאי: 6 שאלות.	אורך הכלי	8
במחקר של ורנר (2015) נעשה שימוש בשתי חוקרות במקביל בשלב ניתוח הנתונים, דבר אשר אפשר לחוקרות לבחון התאמה בהבנת הנתונים והתאמה בתהליך הקידוד ובפרשנות של הנתונים (Barry, Britten, Barber, Bradley & Stevenson, 1999). קידוד נפרד ובחירת התימות הושלם על ידי פגישות דיון רבות בין החוקרות בכדי להגיע להסכמה. אמינות המחקר נבדקה על-ידי התאמה בין החוקרות. שיטה זו נחשבת לשיטה מקובלת של שיתוף עמיתים אשר מיועדת להגביר את אמינות הממצאים במחקר האיכותני (Creswell & Miller, 2000). דרך נוספת להגברת אמינות המחקר נעשתה על-ידי שיתוף אנשי הצוות של תוכנית שווים במדים בעת שלבי הניתוח השונים. דבר זה אפשר לקבל את הפרספקטיבה שלהם על הממצאים מתוך מקום של הכרות עמוקה עם התוכנית והמשתתפים בה.	מהימנות	9
לא צויין.	תקיפות	10

רשימת מחקרי קרן שלם אשר עשו שימוש בכלי:

שם המחקר	מק"ט
ורנר שירלי (2015). השירות הצבאי של אנשים עם מוגבלות שכלית: השפעתו על איכות החיים של הפרט והוריו ועל עמדות הסביבה כלפי אנשים עם מוגבלות שכלית. האוניברסיטה העברית.	79 למחקר המלא

[למאגר המחקרים של קרן שלם](#)

מדריכי ראיון עם בוגרי התוכנית:

מדריך ראיון עם בוגרים בשלב קורס ההכנה:

פתיח למראיינת: שמי _____ ואני עובדת במחקר מטעם האוניברסיטה העברית. במסגרת המחקר אנו רוצים ללמוד על תפיסותיהם של אנשים עם מוגבלות שכלית את השירות הצבאי. בשל הקשר שלך לנושא ברצוני לשאול אותך מספר שאלות. לשאלות אין תשובה אחת נכונה אלה האופן שבו אתה חושב ומרגיש הם אלה שחשובים לי. חשוב לי לציין כי כל הפרטים שיאמרו בראיון ישמרו בסודיות. הראיון יערך כחצי שעה. האם הינך מסכים להשתתף בראיון זה? (המראיינת מחתימה את הנבדק על טופס הסכמה). ברצוני לבקש את אישורך להקליט את הראיון. הקלטה זו תשמש אותי בעת ניתוח הנתונים. אני מודה לך מראש על הסכמתך להשתתף. כעת נתחיל בראיון. אם יש שאלה שלא ברורה לך, אנא תשאל אותי בכל שלב של הראיון ואני אסביר אותה. חשוב לנו מאוד לשמוע את דעתך בנושאים אלו.

(למראיינת, נסי לאפשר למרואיין להשיב על השאלות אלו באופן כמה שיותר חופשי ופתוח לפני שאת ניגשת לשאלות הבאות).

- (1) ספר לי על קורס ההכנה לצבא? ספר לי על הפעילות עם הסוסים. ספר לי על הגדנ"ע (מסדרים, תרגילי שדה, יום שטח, טקס הסיום). ספר לי מה למדתם בכיתה? ספר לי מה למדתם עם גל ממכון רם.
 - (2) ספר לי למה אתה רוצה להתגייס?
 - (3) מי סיפר לך על הגיוס? של מי הייתה הבחירה שתתגייס?
 - (4) במה אתה מרגיש שקורס ההכנה לגיוס תורם לך? במה תורמת הפעילות עם הסוסים? במה תורמת הגדנע? במה תורמים הדברים שאתם לומדים בכיתה? במה תורמת הסדנא עם גל ממכון רם?
 - (5) מאיזה חלק בקורס ההכנה הכי נהנית?
 - (6) ספר לי על דבר אחד שאתה הכי זוכר מהקורס.
 - (7) מה אתה רוצה לעשות בצבא?
 - (8) כיצד אתה מדמיין את השירות שלך? איך אתה מדמיין את הקשר עם המפקד? איך אתה מדמיין את הקשר עם חיילים אחרים? האם אתה חושב שיהיו לך חברים? האם חיילים אחרים יהיו חברים שלך?
 - נסה לתאר לנו מה מתרחש לדעתך ביום רגיל בצבא? באיזו שעה אתה מגיע? מה אתה עושה? מתי אתה מסיים?
 - (9) עד כמה אתה שמח מהחיים שלך? ממה אתה שמח בחיים שלך? ממה אינך שמח בחיים שלך?
 - (10) למה אתה חושב שצריך להשתתף בצבא?
 - (11) האם יש משהו נוסף בנושא שברצונך להוסיף?
- בסוף הראיון יש למלא את הפרטים הדמוגרפים הבאים. חשוב לבקש את אישורו של האדם לפנות אליו לראיון נוסף כאשר הוא יהיה בשלב ההתנדבות בצבא.

מדריך ראיון לבוגרים בשלב ההתנדבות:

פתיח למראיינת למקרה וזה ראיון ראשון עם המראיין: שמי _____ ואני עובדת במחקר מטעם האוניברסיטה העברית. אנו רוצים ללמוד על תפישותיהם של אנשים עם מוגבלות שכלית את השירות הצבאי. בשל הקשר שלך לנושא ברצוני לשאול אותך מספר שאלות. לשאלות אין תשובה אחת נכונה אלא האופן שבו אתה חושב ומרגיש הם אלה שחשובים לי. חשוב לי לציין כי כל הפרטים שיאמרו בראיון ישמרו בסודיות. הראיון יערך כחצי שעה. האם הינך מסכים להשתתף בראיון זה? (המראיינת מחתימה את הנבדק על טופס הסכמה). ברצוני לבקש את אישורך להקליט את הראיון. הקלטה זו תשמש אותי בעת ניתוח הנתונים. אני מודה לך מראש על הסכמתך להשתתף. כעת נתחיל בראיון. אם יש שאלה שלא ברורה לך, אנא תשאל אותי בכל שלב של הראיון ואני אסביר אותה. חשוב לנו מאוד לשמוע את דעתך בנושאים אלו. (למראיינת, אם מדובר בראיון ראשון תדאגי למלא טופס פרטים אישיים)

פתיח למראיינת למקרה שזה ראיון שני: שמי _____ . נפגשנו לפני מספר חודשים כאשר היית בקורס ההכנה לגיוס. במפגש הקודם שאלתי אותך מספר שאלות ואני פונה אלייך כיום לראיון אותך שוב. כעת משסיימת את הקורס ואתה כבר בשלב ההתנדבות רציני לשאול אותך מספר שאלות נוספות. אני מזכירה לך שלשאלות אין תשובה אחת נכונה. עמדתך ותפיסתך הם אלה שחשובים לי. חשוב לי לציין כי כל הפרטים שיאמרו בראיון ישמרו בסודיות. אני מודה לך שוב על הסכמתך להשתתף. כעת נתחיל בראיון. אם יש שאלה שלא ברורה לך, אנא תשאל אותי בכל שלב של הראיון ואני אסביר אותה. חשוב לנו מאוד לשמוע את דעתך בנושאים אלו.

למראיינים שזה עבורם הראיון הראשון, הוסיפי את השאלות הבאות:

אני רוצה לחזור איתך קצת אחורה בזמנים עוד לפני שהתחלת את ההתנדבות.

(1) ספר לי על קורס ההכנה לצבא (הקורס שהדריכה מיכל)? ספר לי על הפעילות עם הסוסים. ספר לי על הגדנ"ע (מסדרים, תרגילי שדה, יום שטח, טקס הסיום). ספר לי מה למדתם בכיתה? ספר לי מה למדתם עם גל ממכון רם.

(2) במה אתה מרגיש שקורס ההכנה לגיוס תרם לך? במה תרמה הפעילות עם הסוסים? במה תרמה הגדנע? במה תרמו הדברים שאתם לומדים בכיתה? במה תרמה הסדנא עם גל ממכון רם?

(3) ספר לי על דבר אחד שאתה הכי זוכר מהקורס. מאיזה חלק בקורס ההכנה הכי נהנית?

(4) למה אתה רוצה להתגייס?

למראיינים שזה עבורם הראיון השני:

(1) ספר לי על את התפקיד שלך בצבא?

(2) תאר יום רגיל שלך בהתנדבות? (לעצור פה ואז להוסיף את השאלות הבאות להנחיה) איך אתה מגיע לבסיס? באיזו שעה אתה יוצא מהבית? באיזו שעה אתה מגיע? באיזו שעה אתה מסיים? מה אתה עושה במהלך היום? באיזו שעה אתה אוכל ארוחת צהרים? עם מי אתה אוכל ארוחת צהרים?

(3) ספר לי על הקשר שלך עם חיילים אחרים ביחידה שבה אתה מתנדב? (למראיינת, נסי להשאיר את השאלה כמה שיותר פתוחה, אם יש צורך בהבהרה ואם מרגיש נכון מבחינת הראיון ניתן להוסיף "האם אתה מבלה עם חיילים אחרים בשעות אחה"צ? מי מתקשר למי?")

(4) ספר לי על הקשר שיש לך עם המפקד שלך/ האחראי עליך ביחידה? (רצוי לתת את השם הספציפי של האחראי הישיר) (למראיינת: ניתן להוסיף את השאלות הבאות: מתי אתה פונה אליו? באלו נושאים אתה פונה אליו? האם הוא עוזר לך כאשר אתה נתקל בקשיים? האם מבין מה מבקשים ממך?)

(5) מה הדבר שאתה הכי אוהב בהתנדבות שלך לצה"ל?

(6) מה הדבר שאתה הכי פחות אוהב בהתנדבות שלך לצה"ל?

(7) האם בשירות שלך לצהל אתה עושה את מה שרצית לעשות? האם אתה עושה את מה שאתה אוהב? האם העבודה נעימה לך/ כפית לך? האם אתה חושב שאתה עובד קשה?

(8) עד כמה אתה שמח מהחיים שלך? ממה אתה שמח בחיים שלך?

(9) האם יש משהו נוסף בהקשר להתנדבות שלך שלא שאלנו אודותיו וברצונך לספר?

מדריך ראיון לבוגרים בשלב השירות הצבאי:

פתיח למראיינת למקרה וזה ראיון ראשון עם המראיין: שמי _____ ואני עובדת במחקר מטעם האוניברסיטה העברית. אנו רוצים ללמוד על תפישותיהם של אנשים עם מוגבלות שכלית את השירות הצבאי. בשל הקשר שלך לנושא ברצוני לשאול אותך מספר שאלות. לשאלות אין תשובה אחת נכונה אלה האופן שבו אתה חושב ומרגיש הם אלה שחשובים לי. חשוב לי לציין כי כל הפרטים שיאמרו בראיון ישמרו בסודיות. הראיון יערך כחצי שעה. האם הינך מסכים להשתתף בראיון זה? (המראיינת מחתימה את הנבדק על טופס הסכמה). ברצוני לבקש את אישורך להקליט את הראיון. הקלטה זו תשמש אותי בעת ניתוח הנתונים. אני מודה לך מראש על הסכמתך להשתתף. כעת נתחיל בראיון. אם יש שאלה שלא ברורה לך, אנא תשאל אותי בכל שלב של הראיון ואני אסביר אותה. חשוב לנו מאוד לשמוע את דעתך בנושאים אלו. (למראיינת, אם מדובר בראיון ראשון תדאגי למלא טופס פרטים אישיים)

פתיח למראיינת למקרה שנבדק רואיין בעבר: שמי _____. נפגשנו לפני מספר חודשים כאשר אתה היית בשלב ההתנדבות שלך (בקורס ההכנה לגיוס). ברצוני לשאול אותך מספר שאלות הנוגעות לשרותך במסגרת הצבא. אני מזכירה לך שלשאלות אין תשובה אחת נכונה עמדתך ותפיסתך הם אלה שחשובים לי. חשוב לי לציין כי כל הפרטים שיאמרו בראיון ישמרו בסודיות. אני מודה לך שוב על הסכמתך להשתתף. כעת נתחיל בראיון. אם יש שאלה שלא ברורה לך, אנא תשאל אותי בכל שלב של הראיון ואני אסביר אותה. חשוב לנו מאוד לשמוע את דעתך בנושאים אלו.

(1) ספר לי כיצד חווית את יום החיול שלך לצבא בלשכת הגיוס בתל השומר? (למראיינת, שאלי ראשית את השאלה הראשונה ואם יש צורך בהבהרות ניתן לשאול: מי היה איתך? מה עשית ביום זה? איך הרגשת? מה הייתה המשמעות של יום זה עבורך?)

(2) מה ההבדל מבחינתך בין להיות מתנדב לבין להיות חייל?

(3) ספר לי על תפקידך בצבא?

(4) תאר יום רגיל שלך בצבא? (למראיינת, בהתאם לצורך ניתן להוסיף את השאלות הבאות: באיזו שעה אתה מגיע? איך אתה מגיע? מה אתה עושה במהלך היום? באיזו שעה אתה אוכל ארוחת צהרים? עם מי אתה אוכל ארוחת צהרים? באיזו שעה אתה מסיים את היום שלך בבסיס?)

(5) ספר לי על הקשר שלך עם חיילים אחרים ביחידה שבה אתה משרת? (למראיינת, נסי להשאיר את השאלה כמה שיותר פתוחה, אם יש צורך בהבהרה ואם מרגיש נכון מבחינת הראיון ניתן להוסיף "האם אתה מבלה עם חיילים אחרים בשעות אחה"צ? מי מתקשר למי?")

(6) תאר לי את הקשר שיש לך עם המפקד שלך/ האחראי עליך ביחידה (רצוי לתת את השם הספציפי של האחראי הישיר)? (למראיינת: ניתן להוסיף את השאלות הבאות: מתי אתה פונה אליו? באלו נושאים אתה פונה אליו? האם הוא עוזר לך כאשר אתה נתקל בקשיים? האם מבין מה מבקשים ממך?)

(7) תאר לי חוויה שהייתה משמעותית עבורך, עד כה, בשירות?

(8) מה הדבר שאתה הכי אוהב בשירות שלך בצה"ל?

(9) מה הדבר שאתה הכי פחות אוהב בשירות שלך בצה"ל? מהם הקשיים, אם יש, בהם אתה נתקל במהלך השרות שלך?

(10) האם בשירות שלך לצהל אתה עושה את מה שרצית לעשות? האם אתה עושה את מה שאתה אוהב? האם העבודה נעימה לך/ כפית לך? האם אתה חושב שאתה עובד קשה?

(11) עד כמה אתה שמח מהחיים שלך? ממה אתה שמח בחיים שלך? ממה אינך שמח בחיים שלך?

(12) האם ברצונך להאריך את תקופת השירות שלך לשנה נוספת? מדוע?

(13) מהן תוכניותיך לאחר השחרור מהשרות הצבאי? מה ברצונך לעשות? (למראיינת, על-פי הצורך ניתן להשתמש בשאלת הבהרה: האם אתה מתכנן לחזור לאותה מסגרת בה היית טרם השירות או למסגרת אחרת? אם למסגרת אחרת, לאיזו מסגרת אתה מתכנן לחזור?)

האם יש לך משהו להוסיף בנושא?

מדריך ראיון לבוגרים אשר עומדים לסיים את השירות הצבאי :

פתיח למראיינת למקרה וזה ראיון ראשון עם המראיין: שמי _____ ואני עובדת במחקר מטעם האוניברסיטה העברית. אנו רוצים ללמוד על תפיסותיהם של אנשים עם מוגבלות שכלית את השירות הצבאי. בשל הקשר שלך לנושא ברצוני לשאול אותך מספר שאלות. לשאלות אין תשובה אחת נכונה אלה האופן שבו אתה חושב ומרגיש הם אלה שחשובים לי. חשוב לי לציין כי כל הפרטים שיאמרו בראיון ישמרו בסודיות. הראיון יערך כחצי שעה. האם הינך מסכים להשתתף בראיון זה? (המראיינת מחתימה את הנבדק על טופס הסכמה). ברצוני לבקש את אישורך להקליט את הראיון. הקלטה זו תשמש אותי בעת ניתוח הנתונים. אני מודה לך מראש על הסכמתך להשתתף. כעת נתחיל בראיון. אם יש שאלה שלא ברורה לך, אנא תשאל אותי בכל שלב של הראיון ואני אסביר אותה. חשוב לנו מאוד לשמוע את דעתך בנושאים אלו. (למראיינת, אם מדובר בראיון ראשון תדאגי למלא טופס פרטים אישיים)

פתיח למראיינת למקרה שנבדק רואיין בעבר: שמי _____ . נפגשנו לפני מספר חודשים במהלך תקופת השירות שלך. היות ואתה עתיד להשתחרר בקרוב (היות וכבר השתחררת) ברצוני לשאול אותך מספר שאלות נוספות הנוגעות לתקופת שרותך במסגרת הצבאית. ראיון זה יהיה הראיון האחרון אשר אני אערוך עמך. אני מזכירה לך שלשאלות אין תשובה אחת נכונה עמדתך ותפיסתך הם אלה שחשובים לי . חשוב לי לציין כי כל הפרטים שיאמרו בראיון ישמרו בסודיות. אני מודה לך שוב על הסכמתך להשתתף. כעת נתחיל בראיון. אם יש שאלה שלא ברורה לך, אנא תשאל אותי בכל שלב של הראיון ואני אסביר אותה. חשוב לנו מאוד לשמוע את דעתך בנושאים אלו.

- (1) כעת, עם שחרורך מהצבא, במה אתה מרגיש שהשירות הצבאי תרם לך? איך אתה מרגיש היום לקראת השחרור?
- (2) תאר לנו חוויה שהייתה משמעותית עבורך במהלך השירות?
- (3) האם הינך מרגיש כיום אדם שונה ממה שהיית לפני הגיוס? במה?
- (4) עד כמה אתה שמח מהחיים שלך? ממה אתה שמח בחיים שלך? ממה אינך שמח בחיים שלך?
- (5) מהן תוכניותיך לאחר השחרור מהשירות הצבאי? מה ברצונך לעשות? (למראיינת, על-פי הצורך ניתן להשתמש בשאלת הבהרה: האם אתה מתכנן לחזור לאותה מסגרת יום שבה היית טרם השירות או למסגרת אחרת? אם למסגרת אחרת, לאיזו מסגרת אתה מתכנן לחזור?)
- (6) איזה משמעות יש לשירות הצבאי עבור החיילים במדינת ישראל?
- (7) האם יש לך משהו להוסיף בנושא?

מדריך ראיון לבוגרים לאחר שחרור:

- (1) כעת, אחרי שעבר כמה זמן מאז שחרורך מהצבא, במה אתה מרגיש שהשירות הצבאי תרם לך? איך אתה מרגיש היום אחרי השחרור?
- (2) מה אתה עושה כיום? (למראינת, על פי הצורך ניתן להשתמש בשאלת הבהרה: האם אתה עובד? איפה אתה עובד? איפה אתה גר?)
- (3) עד כמה אתה שמח מהחיים שלך? ממה אתה שמח בחיים שלך? ממה אינך שמח בחיים שלך?
- (4) האם אתה חושב שהשירות שלך בצבא קשור למה שאתה עושה היום (איפה שאתה עובד, איפה שאתה גר)? איך זה קשור לדעתך?
- (5) האם אתה בקשר עם אנשים מהצבא? (למראינת, על פי הצורך ניתן להשתמש בשאלת הבהרה: האם אתה בקשר עם המפקדים שלך, החיילים בבסיס, החיילים מהקורס)
- (6) האם יש לך משהו להוסיף בנושא?

רציתי להודות לך מאוד על העזרה הרבה וההשתתפות בכל שלבי הראיונות.